

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szerkesztési részét illető cikkeket a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnokai —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Égész évre	4 frt.	—	
Félévre	2 -	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre	1 -		

Az erdélyi róm. kath. status.*)

A bíres erdélyi szabadságnak egyik ügye szólva elmaradott kibajtása az erdélyi egyházak autonómiája, amely szerint az erdélyi fejedelemségben törvényileg jog adatott a bevett vallásoknak — az úgynevezett receptáknak — hogy ügyeiket önmaguk intézzék. Ez azért nevezetes, mert Erdélyben a katolikus egyházra olyan szervezetet hozott létre, a minő tudtuk szerint nincs máshelyt sehol az egész világon. Ezen szervezet létrejövésére s kifejlődésére a törvényben adott jog mellett nagy befolyással volt a katolikus vallás helyzete is Erdélyben.

Erdélyben a reformáció következtében a katolikus vallás mellett a lutheranus, kálvinista és unitarius vallás is szabad gyakorlatot nyert. Az Approbata P. I. t. 1. a. 2. szerint ezen négy vallás, mint recipiált teljesen egyenjogúsított. Ezen jogegyenlőség azonban a katolikus egyházra a valóságban nem volt meg, mert az 1556-iki törvény szerint az egyházi javak saecularisációját után püspököt nem szabadott tartani, a káptalant nem lehetett helyreállítani, a ferencrendieket kívül más szervezetek nem tölthetők és a vallás szabad gyakorlása nem mindenütt, csak bizonyos helyekre szorítva volt megengedve. A ki a katolikus egyház szervezetét ismeri, az tudja, hogy ezek minő sérelmek arra, mert így a katolicizmus nem ép organismus, hanem csak rom. Ezért a katolicizmus élete Erdélyben a XVI—XVII. században folytonos küzdelem volt először az önfentartásért, később a szabadságért. Ezen küzdelemhez az erőt a katolicizmus az autonómiából merítette, az autonómiára pedig jogot a törvény adott.

Mi az autonómia? Jog arra, hogy ügyeinket magunk intézhessük. Ilyen joga a kat. egyháznak eredeténél fogva van és azzal az idő és a helyek különfélesége szerint különféle alakban élt is. Magyarországon meg épen szabadon intézte az egyház ügyeit. Az egyház papokból és világiakból állván, az ügyek kezdetben e két tényező közreműködésével folyt; azonban a világiak befolyása lassankint csökkent, később úgyszólván egészen megszűnt, az ügyek intézése a

1) Ezen munkálatot „Magyarország vármegyéi és városai” című vállalat számára írtam, azért az csak egyszerű vázlat a melynél az erdélyi közönségnek mindenesetre többet kell adni. Ha azonban a t. szerkesztőség az autonómia mozgalmakra való tekintetből, mint az erdélyi autonómiának rövid, de teljesen tárgyilagos ismertetését szíves becses lapjában közölni, azt a legnagyobb készséggel bocsátom rendelkezésére.

P. J.

Igen szívesen közöljük. Fel. szerk.

papság kezében maradt, vagy mondhatnók inkább, hogy oda szakadt, a minék az a következménye lett, hogy az egyház ügye a papság ügye maradt, a világiak kezdték azt nem sajátuknak tekinteni s lassankint leszoktak azzal törődni. A hívek helyett az állam kezdett befolyást gyakorolni az egyházi ügyekre. Az autonómiában pedig a hívek nyerne befolyást az ügyek vitelére.

Az erdélyi autonómiának alapja az Approbata P. I. t. 1. art. 3, a mely szerint a négy bevett valláson levőknek (a hitnek és vallásnak fundamentumiban, s articulusiban való dolgokat kivéve) megengedték, hogy generalis gyűlésekben a maguk religióján levő tőmagistratusoknak és patromsoknak egyenlő tetszésökből reformálynak, visálynak, concludálynak és constitutiókat csináljanak a hallgatókkal és külső rendekkel köz-, vagy azokra is nézendő dolgokban. Ebben az egyházi és világi elemek közös gyűlékezési jog adatik az egyháznak olyan ügyeire nézve, a melyek a hit- és erkölcsi tanokat nem érintik, vagyis a nagy későbbben kifejezték: az egyháznak világi vonatkozású ügyeire.

Ez az erdélyi autonómiának alapja.

Ezen az alapon az erdélyi katolikusok, egyháziak és világiak vegyesen időnkint összegyűltek és az egyház világi vonatkozású ügyeit intézték. Ezen gyűlések abban az időben még nem voltak szervezve, hanem inkább csak alkalmi összejövetelek voltak leginkább az országgyűlések idején és helyén, a mikor a rendek együtt voltak, de más alkalmakkor és más helyen is tartattak ilyen gyűlések.

Az erdélyi katolikus Státus elnevezés abban az időben keletkezett, a mikor a 17-ik század vége felé arról volt szó, hogy miként menjen át Erdély a magyar király alá. Az erről folytatott tárgyalásban az erdélyi három (magyar székely és szász) nemzet érdekeinek megóvása mellett mely fordítottat a négy recepta vallás érdekeinek megóvására is. Valamint nemzeti érdekek tárgyalására az ugyanazon nemzetbeliek külön jöttek össze, ép úgy külön jöttek össze politikai pártkülönség nélkül a vallási érdekek tárgyalására az ugyanazon valláshoz tartozók is. Az országgyűlés katolikus tagjainak ezen összejövetelét az erdélyi katolikusok státusa gyűlésének kezdték elnevezni, a mely elnevezés állandóvá lett.

Ezen gyűléseknek a tárgyát mindaz képezte, a mi az erdélyi katolikusok ügyére vonatkozott, a mik között különösen fontos volt kezdetben a Vicarius választás, később

püspök-jelölés joga, a mi az Approbata P. I. t. I. artic. 9-en alapult.

Ezen törvény szerint ugyan püspöke a négy recepta közül csak a három reformált egyháznak volt, a katolikusoknak csak Vicariusuk volt, mert az 1610-ben Besztercén tartott országgyűlés kimondotta, hogy „A pápista papoknak püspökjök ne legyenek,“ de a Vicariust mindig szabadon választották. Mikor azonban Erdély a magyar király fejedelemsége alá átment és az erdélyi püspökség visszaállítatott, a püspököt is választották, még pedig úgy, hogy a candidációra a status egyenesen felségi parancs következtében hivatott össze.

Az 1767 évvel nagy változás állott be az erd. róm. kat. status autonomiájában az által, hogy Mária Terézia felállította az ügyvezető *katholica commissiót*, a melynek hatáskörébe utalta az összes alapítványi és iskolai ügyeknek az intézését. A statusnak ugyan megmaradt ezután is autonomiája, de a katolikus egyház világi vonatkozású ügyeinek intézése úgyszólván egészen a commissió kezébe ment át, úgy, hogy a statusgyűléseknek, a melyek ezután is megtartottak, csak a status sérelmei képezték tárgyát, a mely sérelmeknek egyike éppen maga a commissió fennállása volt.

A commissió ugyan csakis katolikusokból állott, tagjai a kir. főbiztosokhoz katolikus tagjai voltak, elnöke is mindig katolikus volt úgyannyira, hogy ha a gubernium elnöke nem volt katolikus, a katolikus consiliariusoknak egyike nevezetett ki elnöknek és az erdélyi püspök is mindig tagja volt állásánál fogva a commissiónak, még pedig első consiliarius a commissiónak szervezete szerint független testületnek is kellett volna lenni a guberniumtól, külön pecséttel és önálló intézkedési hatáskörrel; de mert a commissió királyi intézmény volt és függetlenségét sem igea tudta a guberniumtól megtartani, már csak azért sem mert tagjai csakis a gubernium tagjai voltak: a status ezen, commissiót az ő autonomiás ügyeinek intézésére illetékeltenek, a commissió fennállását a status autonomiájára sérelmesnek tartotta, a melynek orvoslását — illetve a commissiónak megszüntetését a statusgyűlésekből mindig sürgette.

Habár a statusgyűlések a commissió fennállása mellett a sérelmi ügyeken kívül úgyszólván tárgytalanok voltak, de kitartásukkal mégis nagy eredményeket tudtak kivívni, a melyek között a legtöbb a püspökségnek visszaállítása III. Károly alatt és a katolikusokra sérelmes törvényeknek megszüntetése Mária Terézia alatt az 1744-iki szepeni országgyűlés által a VII-ik artikullussal.

A sérelmi statusgyűlések között nevezetes az 1791-iki, a melynek kérelmére az 1791-iki országgyűlés Kisasszonyhavának 5-ik napján jegyzőkönyvének 2-ik pontja alatt „De negotiis Religionis Romano-Catholicorum directioni plenariae ipsiusmet status catholici et episcopi concedendis“ egy articulum hozott, valamint ugyanakkor „de restitutione fundorum romano-catholicis adeptorum ut et fundationum ad mentem fundatorum fienda administratione“ egy másikat.

Az országgyűlés az előbbi 146, az utóbbi 158-ik articulus gyanánt legfelsőbb jóváhagyás végett felterjesztette, meghatározván az előbbiben: *Quemadmodum directionem in Religiosis apud Helvetiae, et Augustanae Confessionis Evangelicos, prout et Unitarios tenore Appr. Consti. P. I-mae T.*

1-mi Art. 3-tio usque antiquo, et Legali per Status earundem Religionum seu illarum Consistoria gerere solent, ita a parte R. Catholicorum etiam Negotia Ecclesiarum, Scholarum, item et piarum Foundationum annuente Sua Majestate Sacratissima ipsismet Statibus R. Catholicis, eorumque Episcopo dirigenda conceduntur, sublatis virtute hujus Articuli Commissionibus cum influxu, et sub directione Gubernii Regii haecenus celebratis. A 150 articulus szerint pedig javaslat tétetik az alapítványoknak visszaadása iránt.

Az articulosok szentesítés végett az országgyűlés által felterjesztetvén az 59. (53)-ik törvénycikkely által a négy recepta teljes egyenlősége ki is mondatott, valamint a 60 (54)-ik törvénycikkely által az alapítványok is helyreállítattak, de a 146 sz. alatt szentesítés végett felterjesztett fentebbi articulumat Ferenc király nem fogadta el, a melynek indokolása a kinyomatott jegyzőkönyv 110-ik lapján a 45. pont alatt szóról szóra a következő:

45-to. Siquidem intuitu Scholarum Vos fideles Status et Ordines per modum Consilii, ac Opinionis benigne exaudiri simus, quoad Pias Foundationes vero, illarumque ad mentem Fundatorum administrationem per Articulum 60 jam cautum sit, *Articulum sub Nro 146 per Vos projectatum esse reliquorum eximimus, clementer admissuri, ut Catholici etiam Negotia sua Scholastica fundationalia, et Ecclesiastica; postquam scilicet illa una cum ratione manipulationis clarius determinata fuerint (exceptis illis, quae directe Episcopo reservata sunt) ad instar Consistoriorum reliquorum in Transsilvania receptarum religionum sub suprema inspectione Nostra Regia, salvisque circa illa Majestatis Juribus seorsim pertractent, conficienda vero desuper Protocolla Authentica tam Catholici, quam etiam reliquarum Receptarum Religionum Consistoria Maiestati nostrae medio Gubernii nostri de Mense in Mensem substernant.*

Hogy a felterjesztett 146-ik articulus szentesítést nem nyert, annak az a magyarázata, mert főlegesen volt arra nézve törvényt hozni, a mire törvény már volt. Ez által tehát Ferenc király elismerte, hogy az erdélyi katolikus status autonomiája törvényen alapszik.

Mindazon által status gyűlés nem tartott egész 1848-ig. Ekkor az új helyzet következtében Kovács Miklós püspök Kolozsvárra összehívta a status vegyes gyűlését, de határozatai a bekövetkezett állapotok miatt, nem voltak fogadtathatók.

1849 után a Gubernium és vele a catholica commissio is megszűnt és helyébe lépett a *Statthalterei*. 1860-ban a Gubernium visszaállítatott és visszaállítatott benne régi szervezetében a catholica commissio is. Midőn a Gubernium az 1868-iki törvény 43. cikkelye következtében 1869-ben meg is szűnt, akkor is a vallás és közoktatásügyi Ministernek 479 eln. szám alatt Péchy királyi biztoshoz intézett leirata szerint a *catholica commissio a cath. autonomia megállításáig Kolozsvárról ideiglenesen fentartatott*, a mely mint ideiglenes bizottmány vitte az ügyeket egészen 1873-ig, a mikor is azokat a statusgyűléstől választott igazgatótanács vette át.

Ezen időből három status gyűlésről kell említést tenni, az 1866-ikiről, az 1868-ikiről és az 1873-ikiről.

Figyelemre méltó, hogy az erdélyi katolikus statusnak autonomiás mozgalmi mindig összesnek a hazai alkotmá-

nyos mozgalmakkal, így volt ez az 1790-es években, az 1848 és 1866-iki években is.

Fogarassy Mihály püspök 1866-ban Kolozsvárt az országgyűlés alkalmával az ősi gyakorlat szerint összebontva az országgyűlés katolikus tagjait, hogy egyházi, iskolai és alapítványi ügyeik állása felől értekezve útát és módot találjanak arra, hogy ezen ügyeik felvirágozásnak induljanak és a katolikus hívekben a közügyek iránti érdekeltség felbujedjen és terjedjen. Ezen gyűlésből a kat. status ő Felségéhez egy terjedelmes feliratot intézett, a melyben a királyi főkörmányszék mellett fennállott catholica commissionnak megszüntetését, az annak hatásköréhez tartozott ügyeknek az erdélyi katolikus státusgyűlésre és az annak kebeléből választandó 24 tagú választmányra való bízását, az egyházi, iskolai, alapítványi vagyonnak a státusgyűlés rendelkezése és kezelése alá minél előbb való átadását kérték.

Ezen felségfolyamodványra a választ 1867. évi szeptember 12-én 896 eln. sz. alatt Eötvös miniszter adta ki, mely szerint ő es. és apostoli kir. Felsége augusztus 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi főkörmányszékűnél fennállott ügynevezett catholica commissió megszüntetvén, az eddig annak hatásköréhez tartozó ügyek az erd. róm. kat. Statusnak 1866-ik évi január 10-én Kolozsvárt tartott gyűlése jegyzőkönyvében körülírt szerkezettű gyűlésnek és az annak kebeléből választandó bizottmányuk befolyásával kezeltessenek és intéztesse az azon módokat szerint, melyeket ő Felségének magyar kormánya az összes érdekeltekkel egyetértőleg legfelsőbb kegyüri és főfelügyelői jogainak esorbitása nélkül fog megállapítani és legfelsőbb elhatározás alá terjeszteni.

Az ezután tartott státusgyűlések mind ő Felségének ezen engedélye alapján hívtak össze: ezen az alapon hívatott össze Gyulafehérvárra az 1868-iki státusgyűlés is, a melynek feladata lett volna az 1866-iki alapon a státusgyűlést szervezni s annak kebeléből a 24 tagú bizottmányt megválasztani. Azonban a státusgyűlés a heves vitatkozások miatt ezen feladatát nem tudta bevégezni. Az erdélyi püspökmegyei róm. kat. státusnak szervezetét X. fejezetben ugyan megálapította, de mielőtt kebeléből a 24 tagú bizottmányt megválasztotta volna, a gyűlés február 15-én bezáratott.

A mit az 1868-iki státusgyűlés elmulasztott, annak pótlására hívatott össze a következő státusgyűlés 1873-ban, mely is a 24 tagból álló igazgatótanácsot megválasztotta s azt utasítással elátta, a vallás- és oktatási miniszterhez pedig a jegyzőkönyv feltérjesztése mellett egy feliratot intézett, a melyben őt kérte, hogy határozatait ő es. és apostoli kir. Felsége elé terjessze s eljárására a legfelsőbb királyi szentesítést kieszközölje.

Ezen felíratra a választ Trefort miniszter 1873. évi jun. 16-án 1008 eln. sz. alatt adta ki, a mely szóról-szóra a következőket tartalmazta: „Tekintettel ő es. és ap. kir. Felségének 1867-ik évi augusztus 19-én kelt legfelsőbb elhatározására, mely az erdélyi kat. státussal 1867. év szeptember 12-én 896 eln. sz. alatt kelt inueni intézvénnyel közölte, a kat. státusnak teljes joga lévén arra, hogy évi ülésit megtartsa, és a 24 tagú igazgatótanácsot, mely az ekkor működött kat. egyházi bizottság helyébe lépjen, önkebeléből

megválaszsa: az erdélyi püspökmegyei Státusnak ebbeli eljárását jóváhagyó tudomásul veszem és egyúttal azon megállapodását is belybenhagyom, mely szerint az összes, ekkorig a kat. egyházi bizottság hatásköréhez tartozott ügyeket jövőben, ama már megválasztott 24 tagú igazgatótanács befolyásával kezelendi és intézendi.“

A fentebbiek által az erd. róm. kat. státus autonómiaja a jelenlegi alakot nyerte és az ezen alapon fejlett tovább egész a mai napig.

Érdekes felvetni a kérdést, hogy a státusnak tulajdonképpen melyik autonómiaja szélesebb körű; az ősi-e? vagy az újabb?

Némelyek úgy mondják, hogy a státus mai gyűlésének, illetve az igazgatótanácsnak hatásköre semmi egyébre nem terjed ki, mint csupán csak azokra, a mik a catholica commissió hatáskörébe tartoztak. Mások meg a dolgot úgy fogják fel, hogy a státus törvényes ősi autonómiajából soha semmiféle jog el nem vétetvén, annak hatásköre ő Felségének 1867. évi augusztus 19-én kelt legfelsőbb elhatározásavai kiterjesztet azon ügyekre is, a melyek az addig létezett commissió hatáskörébe tartoztak. Ez utóbbi módon fogva fel a dolgot, az erdélyi róm. kat. státus autonómiaja teljes autonómia lenne, mert az kiterjedne az egyházmegye minden közintézményére.

A státus hatósága a valóságban az erd. róm. kat. vallás-, tanulmányi-, ösztöndíj-, terézvárházi-, elemi iskolai-, tanítói nyugdíj-, tanári nyugdíj-, Gr. Nemes-féle reáiskolai- és tisztviselői nyugdíjalap kezelésére, továbbá a tanulmányi alap tulajdonát képező kolozsmonostori-, az ösztöndíj alap tulajdonát képező nagymási, a vallás-, tanulmányi és ösztöndíj alapok tulajdonát képező radnóthi és alsóbajomi nradalmak kezelésére, a róm. kat. gymnasiumok és azok mellett levő finővelő intézetek (convictus, internatus) és a nagy-szebeni Terézvárház ügyeinek intézésére terjed ki.

Jelenleg a státusgyűlésének tagjai: az időbeli erdélyi püspök, az igazgatótanács tagjai, a patronatusok, a dignitari-usok, főrendi tagok, a királyi kincstárnak (mint patronus-nak) képviselői, a főispánok és polgármesterek, a királyi táblák bírái, az országgyűlési képviselők, minden esperes kerületből két világi képviselő, minden esperes kerületből egy papi képviselő, a székeskáptalan tagjai, a püspöki hivata tagjai, a szentszéki ülnökök, a kerületi esperesek, a szerzett tartományi főnökök, a püspöki papnövelde tanárai, a finőveldek igazgatói, a gymnasiumoknak 1—1 képviselői, az 5000 hívót meghaladó egyházközségek 1—1 képviselője, a kolozsvári egyházközség 3 képviselője. Státusgyűlési tagok természetesen csakis róm. katolikus vallásúak lehetnek, a kiknek $\frac{1}{3}$ egyházi és $\frac{2}{3}$ -ada pedig világi állású kell hogy legyen.

Státusgyűlés rendszeren minden évben egy van; de a szükség szerint rendkívüli státusgyűlés is tartatik. A státusgyűlést a püspök hívja össze, a ki annak állásánál fogva természetes elnöke; van még világi elnök is, a kit a státusgyűlés a maga kebeléből választ; választ még esetről-esetre két jegyzőt is, egy világit a jegyzőkönyv vitelére s egy egyházi a kiadványok megszerkesztésére. Egyébiránt a státus közgyűlések szervezete és ügyrendje nincs szorosan meghatározva, mert az 1874-iki státusgyűlés által alkotott szabályzat nem léptetett érvénybe; a státusgyűlés ma is az 1866-iki szervezet alapján hívatik össze.

A státus ügyeit intézi a 24 tagból álló igazgató tanács, mely $\frac{1}{3}$ részben egyháziakból, $\frac{2}{3}$ -ad részben világiakból áll és a melynek tagjai $\frac{1}{3}$ -ad részben évenként kilépnek, de újra megválaszthatók. Az igazgatótanácsnak is állásánál fogva természetes elnöke a püspök, mivel azonban az igazgatótanács székhelye Kolozsvár, az elnöki tisztet a világi elnök végzi.

A státus központi főpénztára a kolozsvári m. kir. adóhivatal, mely az igazgatótanács utalványozására a fizetéseket a vidéki adóhivatalok útján teljesíti. A számvévi ügyeket a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium számvévesége végzi, a melynek vizsgálatához képest a számadásokra a felmentvényt az igazgatótanács adja meg.

Ez az erdélyi róm. kat. státus szervezete. történeti fejlődésében vázlatosan feltüntetve.

PÁL ISTVÁN S. K.

Ő Szentségének XIII. LEO pápának körlevele.

(Vége)

A Szentléleket illeti, mint azt hangsúlyoztuk, a szeretetet, mert ő Isten: „Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből.“ (Deut. 6. 5.) Szeretnünk kell őt, mert Ő szubsztanciális, örökkévaló és legelső Szeretet; mert nincs semmi szeretetreméltóbb, mint maga a Szeretet, annyival is inkább, mivel bennünket a legnagyobb jótéményekkel elhalmozott, melyek úgy az Adományozónak kegyét bizonyítják, valamint a jótéményesnek háliját kihívják. Ennek a szeretetnek kettős és pedig nem csekély haszna van. Ez ösztönöz ugyanis bennünket, hogy magunknak a Szentlélekről minél világosabb ismeretet szerezzünk, mert — mint az angyali tudor megjegyzi, — „Aki szeret, nem elégszik meg az általa szeretett egyének olyasféle felületes ismeretével, hanem törekszik a kedveltjére vonatkozó különféle vonásokat átkutatni s így azokba behatol; mint tehát a Szentlélekről, aki maga az Isten Szeretete, mondható, — magát az Istennek mélységeit is kutatja“ (I. Cor. 2. 10. Summ. th 1, 2. 9. 28. a. 2.) — ösztönöz továbbá arra, hogy magunknak a mennyi adományok gazdagabb bőségét szerezzük meg, mert valamint a szükkeblőség az adakozó kezeit összezárja, úgy a haladatosság azokat megnyitja. Arra kell tehát igyekeznünk, hogy ne a száraz eszmélkedésű és külső szolgálatoknál állapodjék meg, hanem tevékenységben nyilvánuljon, leginkább óvakodjék a büntől, mert ez legkivált sértés a Szentlélek ellen. Mert bármit elérünk, az isteni jóság által vagyon, mely legkivált a Szentléleknek tulajdonított: s a bűnös ezt, ki vele szemben oly jóságos vala, megsérti; ennek kegyelméivel visszaél, ennek jóságában bizakodik vakmerően és lesz napról-napra vakmerőbb.

Ő továbbá az igazság Lelke s így annak, aki gyöngeségből vagy tudatlanságból vétkezik, talán némi mentsége lehet Isten előtt, aki azonban gonoszságból az igazság ellen tusakodik és attól elfordul, a legsúlyosabban vétkezik a Szentlélek ellen.

Ez a bűn különösen napjainkban annyira elharapózott, hogy ama borzalomteljes, szent Pál által megjósolt idő látszik bekövetkezni, melyben az emberek vaksággal megvertve, az Istennek legigazságosabb büntető ítéletéből, „a hamisságot tartják igazság gyanánt“ és „e világ fejedelmek“, aki „buzog és a buzugság atyja“, fognak binni: „Az Isten ra-

jok bocsájtandja a tévelygés munkáját, hogy a buzugságnak higgyenek.“ (II. Thess. 2. 10.) Az utolsó időkben eltognak némelyek a hittől távozni, ragaszkodván a tévelygés szellemeihez és az ördög tanítóhoz.“ (I. Tim. 4. 1.)

Mivel tehát, mint fentebb megjegyeztük, a Szentlélek mibennünk mint egy templomban lakozik, ne feledjük az apostol szavait: „Meg ne szomorítsátok az Isten Szentlelkét, melyben megpecsételtetek.“ (Efez. 4. 30.) Ebhez nem elég minden hozzánk nem méltó dolgot elkerülni, hanem törekedjék a keresztény minden erényben kitűnni, nevezetesen a tisztaság és erkölcsiességben, mely ily fönség és jóságos Lélek előtt kedvesek legyenek, mert szüzesség és tisztaság illeken a templomboz, azért mondja ugyancsak az apostol: „Nem tudjátok, hogy ti Isten templomai vagytok s hogy a Szentlélek lakik beunetek? Ha tehát valaki az Isten templomát megtörtetzi, elveszti azt az Isten; mert Isten temploma szent, mely ti vagytok“ (II. Cor. 16. 17.) Rettenetes, de igazságos tenyegetés.

Végül imádkozunk és esedeznünk kell a Szentlélek Istenhez, mivel hogy az ő oltalmát és segélyt senki sem nélkülözheti. Mert, mivel minden ember tanácsra és erősítésre szorúl, szomorúság által gyötörtetik és tihansra hajlandó, ahhoz kell tehát menekülnünk, ki a világosságnak, az erősségnek, a vigasztalásnak és szentségnek soba ki nem apadó forrása. S ami az embernek mindenekelőtt szükséges, a bűnök bocsánata, ugyancsak a Szentlélek Istentől esedeendő ki. „A Szentlélek sajátsága, hogy ő az Atyának és Fiúnak együttes ajándéka, a bűnök bocsánata azonban a Szentlélek által történik, mint Istennek adománya.“ (Summ. theol. 3. 9. 3. a. 8. ad 3.) Még világosabban fejezi ki ezt a liturgia: „Ő a bocsánata minden bűnök“ (Római misekönyv, pünkösztáni szerdán.) Hogyan kelljen bozzája könyörögnünk, kitűnően megtanít rá Az egyház, midőn őt a legkedvesebb nevekkel illetve, segélyül hívja:

„Jöj el árva gyámola!
Jöj el szívünk orvosa!
Oszd ki égi kincsedet!
Fáradtságban nyugalmunk,
Hévből hűvös arnyékunk,
Sírásunkban örömlünk!“

s midőn hozzá ismételve esedezik, hogy a sziveket tisztítsa, gyógyítsa, enyhítse s a Benne bizonak adja az „erény jutalmát“ és a „végnélküli örömet.“

Nem szabad kételkednünk, hogy ő meghallgatja imáinkat, mert hiszen az ő ihletése alatt iratott meg: „Maga a Lélek könyörög érettünk kimondhatatlan fohászokkal.“ (Rom. 8. 26.) Bizalommal és kitartóan kell hozzá esedeznünk, hogy világosságával beunünket mindjobban és jobban megvilágítson és hogy szeretetének tűzével lángra gyúlaszson, mert hitre és szeretetre támaszkodva, csak így törekedhetünk az örök jutalomra, mert ő „a mi örökségünknek záloga.“ (Efez. 1. 11.)

Ezt akartuk mi, tisztelendő testvérek a Szentlélek Isten imádó tisztelete érdekében elétek adni és hangsúlyozni; és nem kétkedünk, hogy ez a ti okos és szorgalmas működétek által gazdag gyümölcsöket fog hozni. Mi részünkről ily fontos dolognak előbbrevitelében működni meg nem szüünk és szándékunkban van, minden módon amely alkalmasnak fog látszani, az ájtatosságnak ezt a kitűnő gyakorlatát növelni és előmozdítani. Miután már két éve „Provid a matris“ kezdeti iratunkban a keresztények egységeért

pünkösdi napra küönös imákat ajánlottunk, e pontra nézve most némely bővebb határozatokat hozunk.

Határozzuk azért és rendeljük, hogy az egész katolikus világban már ezen évben és az ezután következő minden esztendőben örök időkig minden plébánia-templomban és más, az ordinarius által erre célszerűnek vélt kápolnában kilencnapos ájtatosság tartassék pünkösdi napja előtt. Mindazoknak pedig, akik ezen kilencnapos ájtatosságon részt vesznek és szándékukra ez előírások szerint imádkoznak, minden részvételi napra 7 évi és 7 quadragenai bucsút engedélyezünk és egy teljes bucsút egy a kilenced közül szabadon választott napon, vagy akár pünkösdi ünnepén, vagy akár egy ennek nyolcadán eső napon, ha azon ülően meggyónak, áldoznak és szádékunkra áhitattal imádkoznak. Akarjuk, hogy ezen kedvezményekben azok is részesüljenek, kiket a nyilvános könyörgésekben való részvételtől elfogadható ok visszatart, ha a kilencnapos ájtatosságot otthon elvégzik s a többi feltételeknek megfelelnek. Helyén valónak látjuk továbbá az egyház kiücséből mindenkorra engedélyezni, hogy mindazok, kik akár nyilvánosan, akár magánlag pünkösdi oktávjá alatt egész a teljes Szentháromság ünnepeig jámborságuk mérve szerint imákat mondanak a Szentlélekhez s a többi követelményeknek megfelelnek, még egyszer mindkét bucsuengedélyt megnyerhessék. Ugyancsak megengedjük kegyelmességgel az Úrban, hogy mindezen bucsuengedélyek a tisztítóhelyen szenvedő lelkek javára is esedezésképen felajánlhatók legyenek.

Ismételve visszatérünk végre a kívánságokra, melyeket jelen körlevelünk elején hangoztattunk, esedezünk és esedezni fogunk azok teljesüléseért áhatatos imádsággal a Szentlélek Istenhez. Föl tehát tisztelendő testvérek! egyesítsetek imáitokat a mieinkkel, a keresztény nép pedig egyesítse imáinkkal a magáét és igyekezzék segélyül hívni a boldogságos Szűzet, mint legbatalmasabb és legkedvesebb közbenjárót. Ismeritek, mily benső és csodálatos viszony létezik közte és a Szentlélek Isten között; kinek szeplőtlen Arájának joggal nevezetik. A bold. Szűz könyörgése bizonyára sokat tett a megtestesülés titkának létrejöttére s arra, hogy a Vigasztaló az apostolokra leszállott. O támogassa közbenjárása által a mi közös imáinkat kegyesen, hogy elvégre az oly siralmas állapotba került népek összeségébe visszatérjenek a Szentlélek Istennek csodás hatásai, melyekről Dávid magasztalólag jósolt, mondván: „Küldd el Szentlekedet és teremtetnek és megújítod a föld színét!” (103. Zs. 30.)

A menyői adományok előképeül és kegyelmünk zálogául rátok, tisztelendő testvérek s a rátok bizott egyházi rendekre és népre teljes szívükből adjuk apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában Sz. Péternél május 9. 1897., pápaságunk huszadik évében.

XIII. LEO pápa.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Bérma körút a bányavidéken.

I.

Régi ohajunk teljesült a közelmult napokban, midőn Majláth Gusztáv Károly gróf segédpüspök úr Öméltósága

magas látogatásával szerencsételtett. A nagy kiterjedésű erdélyi egyházmegye szép számú kerületei közül miénk az öröm, kik már 16 éve nélkülöztük a főpásztori látogatás vigasztaló és erősítő kegyelmét.

Öméltósága június 12-én bucsút vett székhelyétől s Déván megpienne június 13-án reggel 8 órakor Csértés-Hondolra érkezett. Az ég, mely majdnem két hónapon át felbőbe burkolta arcát, e napon mosolyogva derült ki, a nap leragyogta sugarait az örömtias földre, mintegy áldást szórva aranyozott sugaraival a nemes ercek hazájára, a festői szép bányavidékre.

Már napok óta folyt a lázas készülődés Csértés-Hondolon, hogy ő Méltósága e szegény bányavidéken, mint főpásztori működése első pontján, a ragaszkodó szeretet őszinte jeleivel, méltó és diszes fogadtatással találkozzék. Utjában legelőször Bereksző község érdemes körjegyzője üdvözölte Kovordány Mór, a diszes diadalkapu alatt, hol az iskolások üdvözölő hangjaitól kísérvé ő Méltósága Hondol felé közeledett. A község határára várta a 20 tagú lovas banderium, kiknek vezetése mellett, mozsarak díszlőjei, harangok zugása, a szépszámmú közönség lelkes éljenzése közt a templom előtti téren felállított diszes diadalkapu előtt Puskás Gergely hondoli plebános várta a fehérbe öltözött iskolás és bérmalandó lányok sordala között ő Méltóságát, örömtől elérzékenyülve meghatott szavakkal üdvözölve a a kegyes főpásztort, mire ő Méltósága kenetteljesen, szivekig ható csengő hangon, főpásztori örömenek adott kifejezést a hódolat és tisztelet megnyilatkozása fölött.

9 órakor vette kezdetét az ünnepi püspöki szentmise fényes segédlettel. Az úrnak kised hajléka nem volt képes befogadni az ájtatoskodók nagy számát. Az EMKE. daloskőr jól összetanult férfikara, Haydu örökszép Miseének áhitattal énekelte, fényes tanujelét adva a még ifjú daloskőr életrevalóságának. Mise végén a helybeli plebános, Puskás Gergely, lépett a szószékre s fejtegette a Szentháromság működését az emberiség boldogítására, áttérve ama nevezetes körülményre, hogy épen e napon volt a templom felszenteléseinek 149 éve.

Erre következett a segédpüspök úr ő Méltósága iblett ajkáról elhangzó főpásztori szózat. Minden szava szívünkig hatott s felébresztett hiteős szava a lelki álom káros szendergéséből, éreztük — hathatós szavának hallattára — szívünkre szállani az isteni kegyelem harmatát, minek bevégezte után 72 ájtatos hívő nyerte el felszentelt kezéből a lelki erősség és vigasztalás égi ajándékát.

A bérmalás szentségének kiosztása után a plebániára visszatérve ő Méltósága a tisztelgőket fogadta. Apostoli alázatossága, nyájas, leereszkedő modora mindenkit bámulatra ragadott, éreztük kicsinységünket, gyarlóságunkat magas személye előtt, s mindenkinek juttatott vigasztaló szavait elfeledni nem tudjuk, mivel ő Méltóságára méltán ráillenek az Apostol szavai: „Mindenkinek mindene lettem, hogy mindenkit üdvözítsek.”

A szeretet lakomájához ülle a felköszöntök sorát a helybeli plebános, Puskás Gergely, nyitotta meg, hátaltel szívvel mondott köszönetet ő Méltósága kegyességéért, melyben őt és az egész hitközséget részesíté, mire ő Méltósága szívet elragadó szavakkal emlékezett meg az agg Főpásztor ő Nagyméltóságáról, mint e bányavidék dicső szülöttéről,

ki szívvél lélekkel részt vesz a mai örömnünnepeben, kinek főpásztori bölcs intézkedése szerezte meg nekünk e kiváló boldogságot.

Előd végeztével a fáradságot nem ismerő főpásztor a délelti istentiszteletet végezvén, a helybeli r. k. elemi iskolát tüntette ki magas látogatásával, minden tárgyból kiérdekvén a növendékeket, mindegyiket megajándékozva és meglegedését kinyilvánítva visszavonult.

Junius 14-én reggel 8 órakor búcsút vett tőlünk. A meghatottság alig adott szót ajkainkra, s az elválás fájdalmát ama tudat enyhíté, hogy ő Méltósága a fiúi hódoló tisztelet jeleivel találkozva, Atyánk marad, kihez bármikor bizalommal fordulhatunk. Vezérelje az isteni Gondviselés, fátárszó nehéz körülményében, hová kísérje őt hő imánk.

Óvja Isten és őrizze
Drága életét!

II.

A kies Erdély legmagasabb és legfárasztóbb lozzátérhetőségű pontja Nagy-Ag, a bérmlási körút második állomása. Junius 14-én a bondoli baderiumtól kísérve reggel 8 órakor indult el ő Méltósága, hogy megtegye a fátárszó hegyi útát négy szürkétől vont hintójában. A paripák derekasan megküzdöttek a szokatlan út fáradalmaival, s a Nagy Agról szembejövő diszbanderium tisztelgése és vezetése után a templom előtt felállított diszkapúhöz érkezve, mozsárgyűnk üdvözlésével s a bányászok hosszú sortala közt fogadta ő Méltóságát a helyi plebános Hellmuth Ignác magyar nyelven és Blasian gr. kat. főesperes német nyelven tartott üdvözlő beszéddel. A ragyogó nap reggeli pompájában tündöklő Nagy-Agnak gyönyörű képe, és az összegyűlt nagyszámú hívőereg örömtias lelkesültsége meghatotta ő Méltóságát s ennek hatása alatt köszönetet mondott a szívélyes fogadtatásért.

A körmenet a templomba kísérte ő Méltóságát, ki imáját végezvén, az iskolát látogatta meg, hogy ott a tanulók vallásos képzéséről és előhaladásáról meggyőződést szerezhessen. Az iskolalátogatás után ő Méltósága, Steinhau bányatanácsos vezetése alatt a bányaműgazgatóság tisztikarának, a gör. kat. és gör. kel. papság és a tanítói kar tisztelgését fogadta.

Steinhau Gyula bányatanácsos az nap délben ő Méltósága tiszteletére díszebédet adott. Este fáklyászene és seregnaddal tisztelte meg ő Méltóságát a bányaműgazgatóság, mindenütt felgyűltak az örömtűzek s a szép esti ünnep lelkes vezetője Révai Károly irodatiszt üdvözlésére, ő Méltósága kegyes szavakban mondott köszönetet, s dicsérettel tüntette ki a bányaiskola derék zene és énekkarát.

Junius 15-én volt a bérmlás. Reggel 8 órakor vette kezdetét az ünnepélyes szentmise fényes segédlettel, mely alatt áhitattal hallgattak a dicsérendő szorgalommal betanult zenés mise éneket vegyes karban. A soprán részleteit Steinhau Gyuláné ő nagysága nagy tanulmányra valló zenei érzéssel, áhitattal énekelte. A szentmise beveződvén Hellmuth Ignác helybeli plebános mondotta az ünnepi szentbeszédet német nyelven, melyre ő méltósága főpásztori bölcsességgel németül, majd magyarul szólott a bérmlándók és bérmaszülőkhez. Atyai intelmeit mély áhitattal hallgatta a nagyszámú ájtatos hívőereg. Ezután 232-en részestültek a bérmlás szentségében.

A plebánia lakban gyűltünk össze a búcsúlakomára. Felbanguztak a lelkes érzeteljes felköszöntők, melyeknek legkiválóbb megoyilatkozása volt ama üdvözlő távirat, melyet Nagy-Ag érdemes nagy szülöttéhez Lönhart Ferenc püspök úr ő Excellentiájához, fiúi hódolattal mindnyájan aláírva küldöttünk.

Előd végeztével búcsút véve a kedvelt Nagy-Agtói, a diszbanderium és nagyszámú közönség kíséretében gyalog indult el ő Méltósága kíséretével együtt a hegy aljára, hol még egyszer búcsút véve és áldást adva kocsijába ült, Boica felé vevén útját, hátrahagyva szívünkben boldogító megjelesésének feledhetlen emlékeit. Kísérje őt szeretettünk!

Deés régi és újabb hitélete.

Deés olyan város, mely egy hírlapi közlemény összeállításához témát akkora bőségben tud nyújtani, mint a mostani időjárás esőt. Meg van neki először azon tornya is, mely azt a nyelvészeti érdekes megemlékezést hirdeti, mely szerint a Brassai-féle latin grammatikát Azsia hegyvölgyein vadászó, halászó és madarászó őseink nyugalmasabb perceikben elsajátítván s aztán e helyre érkezvén s báromszor Deust kiáltva, eként Deésnek nevé adák.

Megvan őseink kegyelete által emelt azon öreg templom is, mely szent István első magyar királyról nevezetve, hirdeti, hogy a katolikuságnak itt hajdan is szép élete volt; mert a katolikusok nemcsak emez István-templomban imádkák Istenüket, hanem a most még romjaiban sem létező hajdani Mária-Magdolna-templomot is zsufolásig megtölték s hallgatták az ágostonos remeték kenetjes beszédeit.

Bár hallgattak volna az idők végéig!

Azonban az Agoston-rend barátjai az idők vallási mozgalmának nehéz krízisei között egy gondolkodának, hogy az előbb tekintélyes gvárgyánság után jó lesz protestáns predikátornak is maradni s így átterelék nyájokat is Luther hálójába elfoglalva a piaci István-templomot is.

De ezen háló szakadozott levén, csakbamar kipotyogtak belőle a hatacskák, melyeket mohó étvágygyal, illetve kapzsisággal a maguk *varsájukba* gyűjtőgetének Socin felbért halaszlegényei Blandrata et Comp.

De a történelem szerint e *varsa* rossz esigója-vesszőből vala fonva, mert 1638-ban itt tartott országgyűlés tagjai, Rákóczy Györggyel élőkön, úgy meggübültek az unitárius gátokat és padmajokat, hogy a gübülés által felkavart víz esubbanásai és a gübüsk kemény gübentyűi összetörék az unitárius varsákat, melyekből aztán a porba esett halakon kivüliekből a Calvin sajkájába szaladának igen sokan — és közülök most is igen sokan ott vannak.

De azért a leányzó, a róm. kat. vallás, nem volt meghalva, hanem csak aludt — — és később felébredt.

Igen, a sokáig elaludt katolicizmus a múlt század elején felébredt álmaiból, felébreztetvén Szent-Ferenc-rendje éber fiai által.

Es most teljes szépsége és szüzi tisztaságában elcsábitatlanul éberkedik az előbb mély álmú leányzó.

Deésen tehát a tetszhalálon átesett katolicizmus újraéledt és mint hajdan a ker. kat. hit sugarai belőle löveltek ki nemcsak az egész Zonukra (Szolnok) és Láposokra, hanem általán az egész zónuki ügyeket közvetlenül moz-

gató gőcpont vala: úgy a katolikus hitélet hoszszas álma után ismét Deés, illetve a Ferences-rend barátjai valának azok, kik a Kapnikoktól a Laposokig, majd Szék a többi Aknákon felleobogatni kezdék Krisztus azon lobogóját, melyen már most és mindig írva van: in hoc signo vinces!

Es e lobogót a szerény Ferencesek a mily dicsőségesen kezdék lobogatni a mult század elején kiffnő zászlótartóik a P. Lamprichok és P. Vernerek által: úgy a jelen ker. katolikus élet esatazajában atyáikhoz hasonló üdvös munkásságot fejtenek ki a rend mostani tagjai is.

A Lamprichok és Vernerek megállapítják a deési egyházat és zárdát: a Kányák anyagiakban gazdagítják: a Kozmák pedig azon buzgóknak, hogy a már megismosodott és kemény alapokon álló katolicizmus istentiszteleti eszközeinek szaporítása, gyarapítása, — kegyyszobrok felállításá, — orgona építése és keresztutak berendezése stb. által is úgy hassanak: hogy a bosszú álmából felébresztett leányzóknak — a katolikus hitéletnek — további aluszékonyága már kizártnak és éberségéről örökre biztosítottan tekintessék.

Mert hisz' ezen felébresztett leányzó szemével ragyogó szép templomot lát — tehát látó szervei megtalálják táplálékukat; hallása kellemes zenéjű orgonában s Döme bátyánk ropogós szónoklataiban gyönyörködik — tehát el nem sike-tülhet; szaglása az Abel áldozatára emlékeztető égből szállongó töményfüst és illiomos kezek által csokorba kötött virágok illatárjában bő kielégítést nyer; izlése az égből szállott kenyér és örök élet nektárjával táplálkozván — életető szerekben nem szűkölködhetik; tapintása a keresztény felebaráti szeretet jóságos cselekedeteinek éltető hatásai, keresztutak járása, szt. olvasók pergetése, ajtatos térdeplések stb. gyakorlatjai alatt még inkább fejlődik és vágyódik Istenhez.

A deési katolikus vallásos éberségének jeleivel találkozánk mult Szentháromság vasárnapján is, midőn a Kozma Döme házfőnök kezdeményezése, — a zárdá bökezűsége és a hívek jótékony adakozása folytán a szeplőtele-nül Fogantatottnak lourdesi kegyszobra állítottatott és avatottatott fel a templom jobb oldalán készített fülkében.

A zárdafőnök áldotta meg — a szerzettagok, a deés-aknai és es. kereszturi papok segédkezései mellett. A megáldást a szent Szűz tiszteletére buzdító verses köszöntés is előzték meg és követték a földi angyalkák, a fehérbe öltözött ártatlan lánykák két jeles szavalójának.

Megható volt a megáldás perceiben feltárult jelenség. Midőn ugyanis a szobor függőnyei szétullottak: a mintegy 2000-et tevő legdistingnább hallgatóságot annyira meghat-totta a szobron szétömlő ábitát és fenség hű kinyomata, hogy a közönség ezerei ajkainak az ámulat és bámulat hir-telen felrezenő hangjai s a nyomban következő titokzatos esendet megtörő fohászszertű felepedések: a legpregnansabb kifejezői voltak azon örömteljes fogadtatásnak, melyben a szobor felállítása részesült; s azon tiszteletnek, mely Bol-dogasszony Anyánk iránt Deésen már rég meghonosult; s azon dicséretnek, mely a szobrászat e műremekét és beál-lított méltányolja, mint méltányolta Kozma Döme bátyánk is, ki hatalmas szónoklatot tartva a magyar Mária-kultuszról és felolvastatva a szobor jótékony adakozóinak neveit is:

kézzelfoghatólag győzött meg arról, hogy a szent Szűz tisz-telete nemcsak a katolikuság egyik kiválóbb tulajdonsága, hanem még a protestánsok közül is számosan találtatának, kik e szoborra hozott jótéteményeikkel bizonyították, hogy bár hitelveik tiltják: de ők mégis oly lelkes hangulattal dicsé-rik a szép szűz Máriát, mint a milyen szép és szent dalaival levé magasztosabbá és emelkedettebbé a szobor felavatási ünnepegyt a klerusban énekelte Dr. Kovács Sándorné öngyásága.

Ha a vázolt kat. hitélet Deésen tovább is így érvénye-sül, hihető, hogy a deési katolicizmusnak a vidékre is oly kiható eredményei lesznek, mint valának a magyarok szent-tebb hajdanában. — Már is nyilatkoznak e profétai sejt-lemek előjelei, mert az innen, mint gőcpontból kiáradó la-kósok viszik mindentelé vallásukat s így már a járás köz-pontjain Retteg, Bethlen, Ilonda, Csáki-Gorbó stb. helyeken nemcsak imaházak, kápolnák vagy éppen templomokkal találko-zunk, hanem reményt is nyújtanak, hogy nem messze van az idő, midőn az ősi *zunoki* főesperesség a hitélet fokozatos fejlődése és terjedése által számban és terimében is vissza-nyeri régi ragosságát. — Adja az Isten!

K o v á c s G y á r f á s .

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rendkívüli Státusgyűlés.** 2320--1897 szám. Az erdélyi róm. kat. státusgyűlést azon alapon és jog erejénél fogva, melyet ő császári és apostoli királyi Felségének 1867-ik évi augusztus hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározása és a vallás- és közokta-tásügyi magyar királyi főméltóságú ministeriumnak 1867-ik évi szeptember hó 12-én 896 és 1873-ik évi június hó 16-án 1008 elnöki számok alatt kelt s a tisztelettel idézett legfelsőbb elhatározásra keltetett leiratai az erd. róm. kath. Státus számára biz-tosítanak, rendkívüli közgyűlésre folyó 1897. évi augusztus hó 10-ik napjára Kolozsvárra összehi-vandónak ítéltém és az Urnak szent nevében ezennel összehívom. A gyűlés tárgyát képezi: az országos önkormányzati congressus irányában az erdélyi róm. kath. státus álláspontjának szabatos megállapítása és kijelölése azon módozatoknak és feltételeknek, melyekkel az országos katolikus önkormányzat keretébe az erdélyi katolikus autonomia beilleszthető. Eanél-fogva van szerecsém felkérni, hogy a folyó évi augusztus hó 10-re ezennel kihirdetett státusgyűlésen megjelenni, a tanácskozásban résztvenni és megje-leuéséről vagy akadályoztatásáról az igazgatótanácsot mielőbb értesíteni sziveskedjék. Kelt Károlyfehér-várt, 1897. június hó 16. L ö n h a r t F e r e n c s k. erdélyi püspök.

— **A szál. Szt. Ferencről nevezett erd. egy-názmegeyi irod. iskola** június 18-án tartotta ez évi bezáró diszgyűlést. A gyűlés tárgyát az elnöki meguyító, az évi jelentés, szavlatok és a pályadíjak kiosztása képezte. Nagyságos Imets F. Jákó kanonok úr első pályadíját: „A mai egyedi jellem fogyatékoságainak okairól“ nyerte Kopacz Gergely III. éves h. h. jutalma: 10 korona. Ezen kívül Nagysága jutalmazta György Ilyés III. éves h. h. és Antalffy Endre I. éves h. h. munkáit 6, illetve 8 koronával. Főtisztelendő dr. Vass Albert theologiai tanár úr és irodalmi iskola védnök pályadíját: „Szükséges-e a kinyilatkoztatás“

nyerte: György Ilyés III. éves h. h. 10 korona. Nagyságos Fábian Sándor prodirektor úr jutalmazta Kopacz Gergely és Pálffy János munkáit 6—6 koronával. Az „Andrássy alap”-ot kezelő intézeti előljáróság pályadíját: „Részleges vagy általános volt-e a vízözön” nyerte: Bálint Vilmos II. éves h. h. 10 korona. Ugyancsak a Nagyságos prodirektor úr jutalmazta Sipos Károly II. éves h. h. munkáját 8 kor. és Kovács Zsigmond II. éves h. h. munkáját 6 koronával. Nagyontisztelendő Szilveszter Ferenc székesegyházi káplán úr pályadíját: „Az akarat szabadság függetlensége a kegyelem befolyása alatt” nyerte: Fazakas Gáspár IV. éves h. h. 10 korona. Az irodalmi iskola pályadíját: „Párhuzam Vörösmarty Mihály és Arany János között etikai szempontból” jutalma 10 korona nyerte Orbán János I. éves h. h. A versenyszavlatoknál az I. díjat nyerte: Baka János III. éves h. h. 6 korona, a II. Bálint Vilmos II. éves h. h. 4 korona, a III.-ot Antalffy Endre I. éves h. h. Az évi jelentés ünnepesen emlékszik meg mindazokról, kik kegyes adományokkal az iskola segítségére jöttek. Főösszeg eddig 79 frt 60 kr. Az adományozók neveit az iskola év könyveiben megörökíti.

— **Tanképesítő s kántori vizsgálatok.** Erdélyben, a csiksomlyói róm. kath. püspöki fitanítóképzőben a folyó 1897. évi tanképesítő vizsgálatok a következő rendben és eredménnyel folytak le. Az általában jól sikerült írásbeli dolgozatok május 31-én, június 1. 2. és 3-án végeztek; a szóbeli pedig június 15. és 16-án ment végbe. Jelenkezett összesen 18 vizsgálandó. Ezek közül részben tanító, részben kántortanítói állásra; 16, csak kántorságra; 2 képeztetett. Nevezetesen: minden tárgyból jeles tanítói oklevelet nyert: Kovács Gergely János; jól képesített tanító lett: Eltes Lajos és Veszprémi József Konrad; jól képesített tanító s kintő kántor: Petres Gyula, jó kántortanító: Jirka Ferenc. Simon Lőrinc, jó tanító s segédkántor: Tóth Kelemen; kántortanító: Antal József, Nani Antal, Kóry Vencel; tanító s segédkántor: Baka László, Lázár Pál, Papp József, Demeter Lázár; tanító: Dávid Ignác, Mátton József, csak kántori oklevelet kapott: Orbán János és Pál Gyula.

— **Az erdélyi róm. kath. püspöki megye Autonómiaja,** vagyis az 1711-től 1892-ig tartott erdélyi róm. katolikus statusgyűlések nevezetesebb tárgyalásainak, határozatainak, felterjesztéseinek és más ezekre vonatkozó okmányoknak gyűjteménye. Összeállította Veszely Károly c. prépost plebános és statusgyűlési egyházi jegyző. Ara a 29 iv nagy nyolcadrétű műnek eddig 3 frt volt, most pedig postautalványon küldött 2 frt 50 kr-ért a borbándi (Alsófehérmegye) plebánia hivatal bérmentesen küldi. Ajánljuk ezen aktualis jellegű művet.

— **A „Szalézi szt. Ferencről”** nevezett iradalmi iskola bálás köszönetét fejezi ki a következő jószívű adományozóknak: Meissel József úr 1 frt. Imreh Károly úr 1 frt. Antal József úr 1 frt. Fodor László úr 1 frt. Ince Domokos úr 1 frt. Baka József úr 30 kr. Bálint Lázár úr 2 frt. Oláh Károly úr 1 frt. Papp János úr 2 frt. Georgievits Sándor úr 2 frt. Összesen 12 frt 30 kr. Főösszeg 81 60 frt.

— **Néhai Veszely Károly prépost-plebánosnak állítandó sírkölségeire adományoztak:** Kolozsvár szabad királyi város tanácsa 20 frtot. Dr. Téri Udón kir. közjegyző, a „Gyulafehérvári Közélet” szerkesztője gyűjtése folytan 9 frtot. Összesen 29 frt. Főösszeg: 552 frt 35 kr.

— **Mai számunkhoz** mellékelve a J. B. Purger cég árjegyzékét, a neves vállalkozót ajánló következő bizonyítványt is készséggel közöljük: A veszprémi egyházmegyéhez tartozó Pacsa hitközség egy megrendelt főoltárt kapott Grödenből (Tirol) J. B. Purger cégtől, melynek művészi kivitele hitközségem minden tagját kielégítette; miért

is a nevezett céget örömmel és lelkiismeretesen ajánlhatom minden Paptársamnak. Pacsa, 1894. szept. 25-én. I l l é s I s t v á n, plebános.

— **Pályázati hirdetés.** Az erd. róm. kath. status igazgatótanácsától. — Sz. 993—1897. rajztanári állásokra. Az erdélyi róm. kath. status főtanhatósága alatt álló marosvásárhelyi és székelyudvarhelyi róm. kat. főgymnasiumokhoz rajzoló geometriai és szabadkézi rajztanári állásokra pályázat hirdetik. Ha helyettes tanár nevezetik ki, fizetése évi 600 frt és 150 frt lakáspénz; ha pedig rendes tanár nevezetik ki, fizetése évi 800 frt, 150 lakáspénz és 10 evenkint 100 frt fizetési pótlék. A székelyudvarhelyi főgymnasium 6000 frt államsegélyt élvez, a melyből a fentebbi fizetésen kívül a rajztanár is megfelelő osztályokban részesül. A marosvásárhelyi gymnasium állami segélyezése is tárgyalás alatt van.

Az életkort, vallást, családi állapotot, végzett tanulmányt hadkötelezettségi viszonyt és netalán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok f. évi július hó 4-ig nagyméltóságú Lönhart Ferenc erdélyi püspök urhoz Gyulafehérvárra adandók be. Kolozsvárt, 1897. június 14-én tartott ülésből. Az alelnök helyett: Dr. Csiky Viktor igazgatótanácsos. Sz a b ó A l a j o s, jegyző.

— **Pályázat.** A kolozsmonostori rkat. alap urad. kegyurasága alatt álló jegyenyei róm. kat. kántortanítói állásra pályázat nyitatik. Évi jövedelme: készpénzben 250 frt, 42 úrköbm. buka tűzifa 63 frt értékben, fűbeszállítás átalány 20 frt, 16 hold tagosított birtok után remélhető 56 frt., a hívektől kepe cím-n gabona, igás- és kézi napszámok 40 frt értékben, stola mintegy 10 frt., az egeresi szolgálatért 10 frt, mise alapítvány 4 frt 85 kr., összesen 453 frt 85 kr. Az alomás elfoglalásakor költözököségi költség címen Jegyenye községtől 15 frt segély. Ezeket kívül tisztességes lakás, istálló és szü, sertésöl, törökbuza kas és veteményes kert. Kötelessége a kántori és sekrestyési teendők végzése, a minden napi és ismétli iskolások tanítása. Pályázni kívánók, keresztlevéllel, kántortanítói oklevéllel, eddigi szolgálataikat igazoló bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket az erdélyi nm. Püspök urhoz címezve, legkésőbb 1897 július 25-ig a jegyenyei rkat. lelkészi hivatalhoz nyujtsak be. Jegyenye-Kolozsm., 1897. jun. 12-én. V e t é s i I m r e, lelkész.

— **Pályázat** A petőfalvi (Imecstálva filiája) róm. kat. kántortanítói állás rendszeresen betöltendő lévén, arra ezennel pályázat hirdetik. Járandóságai: A község pénztárából évnegyedes részletekben 100 frt.; államsegély 100 frt.; 45 kalongya rozs és annyi zabkepe, oszpora 22 frt.; 22 terü fa 22 frt. értékben; 1 hld. 600□-ól kintő minőségű szántó, 1 hld. 100□-ól kaszáló hasznóba 30 frt. szokott lenni, tandij 24 frt.; stola 8 frt. Tamásfalváról vallás-tanításért 10 frt.; ezeken kívül elegans lakás gazdasági épületekkel és kertek hasznélvezete. A keperne néve figyelembe veendő, hogy a petőfalvi hívek buzgóága folytán egy kalongya rozs után 3 véka magot mindig lehet számítani. A megválasztottak kötelessége a petőfalvi egyes iskolát a nevelés elveinek megfelelően vezetni, a felmerülő egyházi teendők teljesíteni és őszinte katolikusnak lenni. Pályázók oklevéllel felszerelt folyamodványaikat folyó évi július 11-ig alattirhoz nyujtsak be. Személyez megjelenés esetleg előnyt nyujt. Imecstálván, 1897. június 20-án. B o r s L á s z l ó, plebános.

Kiadja: Az erdélyi róm. kat. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálint György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston

Nyomatott Papp Györgynél a püsp lye könyvnyomdában Gyulafehér várt